

Dnes v čísle:

Vrcholové sympozium
církevních dějin
O rozdělování státní dotace,
výsledcích kontroly NKÚ...
Americká próza začíná mít
pozitivní vyznění
Ukrajina – země kontrastů

Žurnál

9

Ročník 11 • Vychází 9. listopadu 2001

Fischerovská přednáška prof. R. Zahradníka

V pořadí osmou výroční přednášku k počtě prvního rektora obnovené olomoucké univerzity přednesl ve středu 7. 11. bývalý předseda Akademie věd ČR a mezinárodně uznávaný odborník v oblasti kvantové chemie **prof. R. Zahradník**.

Přítomným hostům představili prof. Zahradníka rektorka UP prof. J. Mačáková a děkan PŘF UP prof. J. Lasovský. Svou přednášku nazvanou *Molekulové vědy: deset poznámek* s podtitulem *Pro nepřirodovědce*, pronesl prof. Zahradník s nevidaným entuziasmem, díky němuž si záhy získal vstřícnou pozornost

nost vodíku vytvářet více jak jednu vazbu přirovnal k „atraktivním mladým dámám s mobilem, které na ulici míváme bez jakéhokoliv intelektuálního vzrušení“. Snem prof. Zahradníka je zřízení katalytické laboratoře v ČR pro výzkum látek urychlujících chemické reakce.

V závěru slavnostního dopoledne předala rektorka UP prof. R. Zahradníkovi pamětní medaili *Za zásluhy o rozvoj UP*.

Tradice přednášek k počtě J. L. Fischera se datuje od roku 1994, kdy byly zahájeny při příležitosti 100. výročí narození prvního rektora obnovené olomoucké univerzity. Usku-

tečňuje se jednou ročně jako projev ocenění významu osobnosti prof. PhDr. Josefa Ludvíka Fischera.

Od roku 1994 přednášku k počtě J. L. Fischera proslavili **prof. M. Lobkowicz**, prezident Katolické univerzity v Eichstättu (1994; „Od substance k reflexi“), **prof. C. John, DrSc.**, profesor lékařské mikrobiologie a imunologie na I. lékařské fakultě UK v Praze (1995; „Imunologie, medicína a svět“), **prof. J. Svoboda, Ph.D., dr. h. c.**, profesor ekologie Torontské univerzity v Kanadě (1996; „Na prahu třetí transgrese“), **prof. F. Šmahel, DrSc.**, ředitel

Historického ústavu Akademie věd ČR v Praze (1997; „Historia Magistra: Poučení z historie“), **prof. V. Pačes, DrSc.**, vedoucí Oddělení struktury a exprese genů na Ústavu molekulární genetiky AV ČR (1998; „Genomika: krok do 21. století“), **doc. K. Vrána**, docent Katolické teologické fakulty UK v Praze (1999; „Dialogický personalismus“) a **PhDr. H. T. Mandl**, významný psycholog, filosof, hudebník a spisovatel (2000; „Svobodná vůle – otázka filozofie, nebo psychologie?“).

-ano-, foto -tj-

Ve středu 31. 10. předala rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., jmenovací dekret **novému děkanovi Právnické fakulty UP JUDr. Mag. iur. M. Malackovi**, který se ujal své funkce na období od 1. 11. 2001 do 31. 10. 2004.

-red-

Mezinárodního semináře, který pod názvem *Adel in (aus) Böhmen und Mähren im 19. Jahrhundert* pořádala Katedra historie FF UP ve dnech 26. – 27. 10. 2001 v prostorách IC UP, se zúčastnil také **K. Schwarzenberg**. Více informací na str. 3.

-red-, foto -tj-

V Galerii Zbrojnice IC UP proběhlo v pondělí 5. 11. zahájení výstavy s názvem „**Zena**“ věnované ukázkám z díla nestora české amatérské fotografie **Milana Borovičky**. Součástí vernisáže bylo i uvedení stejnojmenné monografie, jejímž autorem je vedoucí Katedry historie FF UP doc. I. Barteček, CSc., který výstavu otevřel úvodním slovem. Setkání příznivců amatérské fotografie doprovázela hudební produkce komorního souboru *Musica variata*, v souladu s tématem výstavy převážně v ženském obsazení. Výstava pořádaná při příležitosti autorova životního jubilea je přístupná od pondělí do pátku vždy od 9 do 17 hod. a potrvá do 30. 11. 2001.

-red-, foto -tj-

auditoria. Po krátkém historickém exkurzu o rozvoji vědy nastínil popularizační formou základní otázky, jimiž se chemie a jí příbuzné vědní obory (fyzika, biologie, medicína) zabývají, a současný stav těchto disciplín. Zmínil také problémy, jež bude muset společnost řešit v tomto století a tisíciletí: energetické zdroje, nebezpečí chorob bakteriálního a virového původu, udržitelný rozvoj.

Prof. Zahradník dokázal zaujmout v duchu Komenckého „školy hrou“. Vedle klasické vyučovací pomůcky meotaru využil k demonstraci přednášeného např. molekulové modely, rukavice či zdrhovadlo. Nemož-

Kvantové kopírování: výrazný vědecký úspěch doktoranda Katedry optiky PŘF UP

Kvantová informatika je mladé odvětví fyziky, jehož význam poroste s naším hladem po informacích. Data v našich počítačích vměstráváme do stále menších součástek, a tak se blíží okamžik, kdy zákony kvantové fyziky budou hrát podstatnou roli při vývoji výpočetní techniky. Zvláštnosti kvantového světa nám něco zkomplikují, někde zase dokáží pomoci. Umožní nám šířování zpráv, které nepovoláná osoba nikdy nerozluští. Známe algoritmy, které by na kvantovém počítači hravě řešily některé nadmíru složité úlohy – takové, že by se s nimi dnešní stroje trápiły po dobu přesahující věk vesmíru. Ale třeba tak jednoduchý úkol jako zkopírování pár dat představuje v kvantovém světě záležitost: kvantová data totiž přesně okopírovat nelze. I nejlepší myslitelné kopírovací zařízení vaše data „znečistí“.

A jak by vlastně vypadal optimální kopírovací mechanismus znečišťující kvantovou informaci nejmenším možným způsobem? Doktorand z Katedry optiky PŘF UP Jaromír Fiurásek takovouto mechanismus navrhl pro kopírování kvantové informace neseňím světlem. Jeho řešení úzce souvisí s problematikou, na které dříve pracoval jako diplomant u prof. Jana Peřiny. Nynější výsledek (dosažený během několikaměsíčního pobytu na univerzitě ve skotském St. Andrews) mu přijali v nejprestižnějším fyzikálním časopise *Physical Review Letters*. Naši škole tím udělal dobré jméno – při zmínce o Olomouci si naši kvantově optičtí kolegové z celého světa často okamžitě vybaví Fiuraskovu práci (J. Fiurasek, „Optical implementation of continuous-variable quantum cloning machines“, *Phys. Rev. Lett.* 86, 4942, 2001)

-opa-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Pokoj a dobro

Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu CMTF UP si vás dovoluje pozvat na diskusní setkání k tématu sociálního listu České biskupské konference *Pokoj a dobro – rok poté*, které se uskuteční ve čtvrtek **15. 11. 2001 ve 14 hod.** v posluchárně U 2/0 v budově CMTF. Účast na setkání přijali prof. L. Mičoch, JUDr. B. Vymětalík, Ing. C. Martínek a Ing. J. Šenkýř.

-red-

Memoriál 17. listopadu

Sportovní klub UP Olomouc pořádá při příležitosti Dne boje studentů za svobodu a demokracii *Memoriál 17. listopadu v plavání*. Závodů se zúčastní 150 plavců z ČR, SR, Polska a Slovinska. Akce se uskuteční v sobotu 17. 11. 2001 na krytém bazéně v Olomouci.

-red-

Pozvánka na mezinárodní sympozium

Oddělení ukrajinistiky Katedry slavistiky FF UP pořádá ve dnech 15. – 17. 11. 2001 na Filozofické fakultě UP (Křížkovského 10) 1. olomoucké sympozium ukrajinistů na téma *Ukrajnistanika na prahu nového století a tisíciletí*. Ukrajinisté z různých zemí se budou snažit ukázat, jakými směry by se měla vyvíjet dnešní věda o ukrajinském jazyce, literatuře a kultuře po přelomu 2. a 3. tisíciletí.

-uks-

Přednáška prof. Falkowitze na CMTF UP

Katedra filozofie a patrologie CMTF UP zve na přednášku *Řeč o posvátnu v postmoderní době (Die Rede über das Heilige in postmoderner Zeit)*, kterou přednese prof. Dr. H.-B. Gerl-Falkowitz, vedoucí Katedry filozofie náboženství a srovnávací religionistiky na Technische Universität in Drážďanech.

Přednáška se uskuteční ve středu 14. 11. 2001 v 8.30 hod. (v učebně 8/3 budovy CMTF UP) a bude tlumočena do češtiny.

-cmtf-

Den nových dárců krve

Transfúzní oddělení Fakultní nemocnice Olomouc pořádá 20. 11. 6.30 – 12 hod. *Den nových dárců krve*.

Kromě dobrého pocitu, že jste pomohli nemocným, získáte za první odběr dárek.

Večer a ráno před odběrem nejzte žádné jídlo obsahující tuk – nemusíte však hladovět. Pijte dostatek nealkoholických nápojů.

Bližší informace o Transfúzní stanici, průběhu odběru i zdravotních předpokladech najdete na internetové adrese <http://www.fnol.cz/utvary/TO/>; tel.: 585 2254; e-mail: jukl@upol.cz.

Dr. M. Jukl

žen několik řádků

Co asi nevíte III

V tomto čísle Žurnálu UP uveřejňujeme krátkou zprávu o Centru pro inovaci a transfer technologií pod titulkem „Co asi nevíte“. Po rozmluvě s jeho ředitelkou by se chtělo dodat „...a zřejmě ani vědět nebudete“. Žádost o rozhovor byla z její strany zamítnuta s klausovským odůvodněním, že otázky jsou špatně položeny a že nepovažuje za nutné o centru informovat.

Nutno připomenout, že podobně sysifovskou cestu za informacemi o CITT absolvovala redakce už před jeho otevřením. Po zhruba měsíčním studování materiálů paní ředitelka výsledný článek vrátila s tím, že údaje v něm uvedené jsou nepřesně formulované a na korekci či aktualizaci nemá čas. Howgh.

O významu a přínosu CITT pro univerzitu se můžeme tedy nadále jen dohadovat.

A. Novobilská

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Vrcholové sympozium církevních dějin v italské Gazzadě

Ve dnech 18. – 20. 10. 2001 uspořádala milánská Fondazione Ambrosiana Paolo VI a École Française de Rome pod patronací Regione Lombardia a předsednictvím prof. Massima Marcocchiho (Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano) a prof. André Vauchez (École Française de Rome) ve Villa Cagnola v Gazzadě (Varese) mezinárodní sympozium *Církevní dějiny mezi politicko-správním uspořádáním a církevními strukturami v Evropě*.

Úvodní historiografickou bilancí (*Náboženská a civilní sféra v současných „velkých“ italských historiích*) načrtl prof. G. Rumi (Università degli Studi di Milano). Již existující řady dějin diecézí představili prof. M. Venard (Université Paris X. Nanterre, prof. P. Vismara (Università degli Studi di Milano), prof. A. Rigon (Università degli Studi di Padova), doc. H. Flachenecker (Max-Planck-Institut für Geschichte, Göttingen), prof. B. Andenmatten (Helvetica Sacra, Basilej), prof. H. Milletová (CNRS, Orléans) a prof. D. Greenwayová (University of London). Sympozium zaměřené především k metodologickým otázkám církevních dějin se soustředilo i na nové národní projekty, s nimiž účastníci seznámili prof. J. L. González Novalín (Instituto Español de Historia Ecclesiástica, Řím), prof. A. D. Wright (University of Leeds), prof. D. Vanysacker (Katholieke Universiteit Leuven), PhDr. ThLic. F. J. Holeček, O. M. (CMTF UP Olomouc), prof. C. Alzati (Università degli Studi di Pisa) aj.

V následujícím bloku se účastníci sympozia věnovali otázkám politicko-územních aspektů a církevních struktur (*Církev a teritorium: diecéze a farnosti; Kanonická dimenze, Místní církve a eklesiologie před a po Tridentském koncilu, Akvílejská církevní provincie, Diecéze a biskupové v jižním Nizozemí: problémy jedné náboženské a politické hranice 116. – 18. století, Neustálé proměny hranic francouzských diecézí v 19. století [1790–1801–1821], Současná úprava hranic italských diecézí* aj.).

V bloku věnovaném diecézním strukturám a národním institucím byly nastíněny širší perspektivy na témata *Papežství a vývoj diecézí v Německu, Řády ve středověku, Mnišské řády a řeholní kongregace v novověku, Bratrstva v italském středověku* aj.

V bloku věnovaném neinstitutionálním formám náboženského života přednášeli prof. A. Vauchez z École Française de Rome – Université Paris X. Nanterre (*Kult svatých a budování diecézní historické paměti*) a prof. G. Cracco z Università degli Studi di Torino – Italsko-německý institut, Trident (*Poutní místa*), prof. L. Zanzi z Università degli Studi di Pavia (Nové hranice církevních dějin v Evropě).

V závěrečné table rondě shrnul prof. M. Venard a prof. A. Vauchez mimořádně cenné podněty před-

sených referátů a bohaté odborné diskuse, které vyústily v rozhodnutí pokračovat v těchto vrcholových setkáních předních specialistů.

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF UP tak důstojně vstoupila na mezinárodní scénu a navázala při této příležitosti spolupráci na konkrétních edičních projektech s Istituto Superiore di Studi Religiosi v Gazzadě (příprava sborníku), Katedrou církevních dějin Katholieke Universiteit Leuven (edice dokumentů emigrantského pěšího pluku Rohan z bojů v oblasti Gentu z let 1794–1795) a Istituto Italo-germanico di Trento (příprava společné monografie, věnované osobnosti Agostina Lucianiho z Vicenzy, biskupa strany pod obojí v letech 1482–1493).

PhDr. ThLic. F. J. Holeček, O. M., CMTF UP

Univerzita a LIBRI 2001

Mezi publikacemi, které Vydavatelství UP představilo ve svém stánku na letošním veletrhu 16. Knižní Olomouc – Libri 2001, byla zastoupena i monografie *Dobové české slovesné reflexe slezských válek* a přidružená edice *České písně ze slezských válek*. Autorem obou publikací je doc. J. Fiala, CSc. (Katedra bohemistiky FF UP), který byl také členem letošní odborné komise oceňující tituly do 8. ročníku soutěže o nejkrásnější knihu knižního veletrhu. Z celkového počtu 12 přihlášených knih komise vybrala tituly Karel Jaromír Erben: *Kytice z pověstí národních* (nakladatelství Bonaventura, Praha) a *František Drtíkol – Denky a dopisy z let 1914–1918* věnované *Elišce Janské* (nakladatelství Svět).

-red-, foto -tj-

Jak žurnalista přichází o iluze

Katedra žurnalistiky měla 26. 10. opět návštěvu. A to ne ledajakou! Dva dny po svém přeletu z Pákistánu zavítala na FF UP redaktorka zahraničního zpravodajství Českého rozhlasu 1 Radiožurnálu Pavla Jazairová. (Pouze připomenou, že tato katedra už dříve pořádala řadu besed, například s J. Pokorným, I. Hoffmanem, P. Nováčkem, P. Bohušem a dalšími mediálně významnými osobnostmi.)

Bylo páteční poledne, ulice se s blížícím se vikendem vyprazdňovaly, studenti s krosnami na zádech spečali na nádraží a olomoucké výpadovky. Jenom ulice Wurmova nenápadně šuměla a Katedra žurnalistiky počala praskat ve švech nejenom na svém pověstném obávaném ochozu. Ve 13.00 měla přijet P. Jazairová, ale lidé netrpělivě obsadili i poslední místa mnohem dříve. Byl nutný přesun na učebnu větší (byť nepatrně). I ta se ale rázem zaplnila, a tak se posedávalo a postávalo, kde se dalo. (Škoda, že se nedalo počítat předem s takovou účastí. Ale v pátek odpoledne by to předpokládal jen málokdo.)

Po akademické čtvrtodince přicházela paní redaktorka a vypadala poměrně lidsky – botasky, rifle,

košile a obří (pravděpodobně exotický) šátek, šustáková bunda. Už z prvních slov byla znát únava, vyčerpání a při vyprávění o Pákistánu a Afganistanu snad i trochu „neprofesionální“ bolest. A také profesionální, totiž ta, kterou pocítí každý český redaktor či reportér v blízkosti lidí ze CNN, BBC či jiných i méně známých, ale jistě lépe vybavených profesionálů zahraničních redakcí. P. Jazairová byla v Pákistánu po dobu deseti dnů. Vyvrátila nám zažité domněnky o nebezpečí své práce v této oblasti. A to hlavně proto, že se do těch vskutku nebezpečných zón nebylo možné dostat. Je vcelku pochopitelné, co bylo hlavním tématem celé besedy – válka v Afganistanu, Amerika, práce válečného zpravodaje. Postupně se mluvilo také o Izraeli a Palestině, kde P. Jazairová několikrát pracovní pobývala. Na základě těchto zkušeností napsala knihu *Izrael a Palestina – Palestina a Izrael*. (Vyšlo druhé, aktuálně doplněné vydání.) Z odborného hlediska se také diskutovalo na témata objektivita, verifikace, komerce, manipulace a další.

Dokončení na str. 7

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Ohlédnutí za Všemínou 2001

V sobotu 3. 11. skončily *XII. celostátní foniatrické dny Evy Sedláčkové*. Ty letošní byly pořádány Sekcí pro foniatrii a pedaudiologii České společnosti otorinolaryngologické a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP Otorinolaryngologickou klinikou FN Olomouc (MUDr. Z. Hložek, MUDr. E. Maňásková, MUDr. I. Preisová a V. Pospíšilová) a univerzitním Společenstvím pro studium hlasu a řeči na UP (doc. J. Pešák, PhDr. J. Honová) ve zlínském Park hotelu Všemína. Nad hladkým chodem úspěšné akce bděli pracovníci Konferenčního servisu (Ing. J. Pour, J. Hybnerová, Mgr. M. Hájková).

Celostátní setkání zahájil ve čtvrtek v podvečer děkan LF UP doc. C. Čihalík spolu s prof. J. Kláčanským, přednostou Kliniky ORL LF UP. MUDr. B. Hutýřová se podílela na práci *Interleukin-1 Gene Cluster Polymorphisms in Sarcoidosis and Idiopathic Pulmonary Fibrosis (Polymorfismy genové rodiny Interleukinu-1 u pacientů s plicní sarkoidózou a plicní fibrózou)*, která bude zveřejněna v *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine* (IF 5,443). Mgr. A. Gibejová je spoluautorkou studie *CC chemokine receptor 5 (CCR5) mRNA expression in pulmonary sarcoidosis (Expres chemokinového receptoru CCR5 u pacientů s plicní sarkoidózou: studie na úrovni mRNA)*, publikovanou v časopise *Immunology Letters* (IF 1,546).

Úspěch doktorandek oboru imunologie

Mezinárodního vědeckého úspěchu dosáhly v nedávné době studentky doktorského studia oboru imunologie na Ústavu imunologie LF UP. MUDr. B. Hutýřová se podílela na práci *Interleukin-1 Gene Cluster Polymorphisms in Sarcoidosis and Idiopathic Pulmonary Fibrosis (Polymorfismy genové rodiny Interleukinu-1 u pacientů s plicní sarkoidózou a plicní fibrózou)*, která bude zveřejněna v *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine* (IF 5,443). Mgr. A. Gibejová je spoluautorkou studie *CC chemokine receptor 5 (CCR5) mRNA expression in pulmonary sarcoidosis (Expres chemokinového receptoru CCR5 u pacientů s plicní sarkoidózou: studie na úrovni mRNA)*, publikovanou v časopise *Immunology Letters* (IF 1,546).

Práce vznikly ve spolupráci s Klinikou plicních nemocí a tuberkulózy LF UP.

-red-

Jdeme do Evropy

Ve dnech 26. – 27. 10. se na půdě naší alma mater uskutečnila historická konference „Adel (aus) Böhmen und Mähren im 19. Jahrhundert / La Noblesse de (en) Bohême et Moravie au XIXe siècle“, co do počtu známých odborníků, kteří se jí účastnili dosud v našich regionálních poměrech, neviděná. Našinci asi neřeknou nic jména Ralph Melville, Lothar Höbelt, Jean-Paul Bled či William Godsey, ale jména jako Milan Mýška, Jiří Rak či Milena Lenderová jíž jistě ano, stejně tak by mu mohly být známy přídomky šlechticů (pardon, opomenul jsem právní neexistenci aristokracie), kteří se této akce také účastnili, např. Karel Schwarzenberg či Niklas Salm-Reifferscheidt. Podotýkáme, že konference o šlechtě v českých zemích v 19. století byla vůbec první svého druhu, a Olomouci se tak podařilo předstihnout i Mohuč, nemluvě o Praze.

Konference započala úvodními slovy děkana FF UP doc. V. Rehana, který jako jediný z účastníků konference nemluvil v němčině či dalších světových jazycích, nýbrž se dovolával staré tradice české šlechty, která přece jakožto zemskou řeč užívala češtinu, byl tedy do němčiny překládán. No, ne že bych si dovoloval poučovat našeho představeného, ale v 19. století již jaksí šlechta přilíží česky nemluvíla, spíše se někteří výjimeční jedinci začínali tomuto znovuzkríženému jazyku opět učit.

Další slovo k úvodu pronesl již doc. I. Barteček, šéf Katedry historie FF UP, K. Schwarzenberg a konečně též organizátorka akce Mgr. R. Slabáková, Ph.D. Poté se již začalo přednášet a diskutovat, všechny příspěvky byly předneseny buď v němčině, či ve francouzštině, což byl problém, neboť mnozí z českých odborníků francouzštině neholdují. Z přis-

litních přednášek a sdělení. Zkrácené znění příspěvků najdete na webových stránkách http://www.upol.cz/resources/gsvs/fon_dny.htm nebo ve Sborníku přednášek uspořádaném MUDr. Z. Hložkem a vydaném VUP v Olomouci.

Kromě domácí ORL kliniky se symposia účastnili pracovníci ORL klinik z Plzně, Prahy, Kroměříže, Pardubic, z Katedry vyšetřovacích metod ZSF Ostravské univerzity, Katedry žurnalistiky FF UP a dalších pracovišť.

Přátelskou atmosféru během společenského večera podpořily cimbálová muzika SMSG a *Mužský sbor*, oba z Kudlovic u Uherského Hradiště. Největším zadostiučiněním byla pro organizátory douška – uznání doc. F. Šrama v průběhu závěrečného hodnocení o podílu „olomoucké školy“ na nastavení srovnatelné latky se zahraničními odbornými akcemi, na posledný den 3. světového kongresu ISA a 6. kongresu v Gentu v Belgii.

Doc. J. Pešák, CSc., LF UP

Přednášku na téma „Hodnoty judaismu a současnost“ uvedl v úterý 30. 10. na pořadající Katedře sociologie a andragogiky FF UP PhDr. L. Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze.

-red-, foto -tj-

pěvků výrazně vyplynul rozdíl mezi autory cizími a českými, kdy na většinu českých příspěvků byl patrný dosud velký vliv „národního obrození“, které se českým autorům vždy v souvislosti se šlechtou vybaví a nevědomky ji posuzují podle zásluh na tomto procesu.

První konferenční den účastníci ukončili slavnostní večer. Pořadatelka se při ní pokusila oživit reminiscence na aristokratické zvyky, proto u večere hrála též komorní hudba *Musica variata*, která však po každém kousku sklídila potlesk v duchu měšťáckém. Ta přivedla účastníky konference na myšlenku zapět starou rakouskou hymnu a stvrdit tak jednotu národních Čechů, cizinců z různých koutů světa a šlechticů, povětšinou vyhnaných ze svých domovů a zbařených majetku. A tak hrabě, pardon, občan Salm-Reifferscheidt, píše slova hymny, která jsou mu diktována z mobilního telefonu a za chvíli se již restauraci nesou první německá slova, je ovšem problém pro kultivované intelektuály přehlušit dunění bubnů linoucích se z reproduktorů. Za chvíli však již německá slova utichnou a nyní se chápě příležitosti skupina historiků kolem Jiřího Raka a s provokativním úsměvem na tváři pje na celou hospodu (nikoli již restauraci) „Zachovej nám, Hospodine, císaře a naši zem...“

Konference je bohužel omezena časem, což se stává patrným zejména druhého dne. Akce se konala v jednom z konferenčních salonů v areálu Tereziánské zbrojnice, o němž se v průběhu prvního dne konference překvapeně pořadatelka telefonátem z nadfakultních sfer dovidá, že jeho užívání samozřejmě

Dokončení na str. 7

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Děkan Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci vypisuje výběrové řízení

– na obsazení místa lektora v oboru anglický jazyk – úvazek 0,5; požadavky: VŠ vzdělání v příslušném oboru nebo rodilý mluvčí se znalostí odborné terminologie (kinantropologie, lékařské vědy, sociální a technické vědy), pedagogická způsobilost; – na obsazení místa odborného vědeckého a vývojového pracovníka v oboru elektro – slaboproud; požadavky: absolvent VŠ, obor elektro nebo biomedicínské inženýrství, znalost AJ nebo NJ.

Nástup na základě dohody.

Příhlásky doložené životopisem, osobním dotazníkem, fotokopii dokladů o vzdělání, přehledem odborné praxe, zašlete do čtyř týdnů od zveřejnění na FTK UP, Tř. Míru 115, 771 11 Olomouc.

-ftk-

Seminář doktorandů oboru botanika

Katedra botaniky PŘF UP zve na seminář doktorandů, který se uskuteční v pátek 16. 11. 2001 v 8 hod. v posluchárně č. 502, Šlechtitelů 11, Olomouc-Holice.

Na programu budou přednášky Mgr. P. Hašlera (*Úvod do problematiky studia sinic*), Mgr. R. Vašuta (*Taxonomie červenoplodých pampelišek v západní Panonii*), Mgr. O. Nováka (*Stanovení cytokininů metodou LC-MS*), Mgr. J. Swaczynové (*Studium endogenních brassinosteroidů imunoanalytickými metodami*), Mgr. A. Kočárkové (*Druhová diverzita fytoplanktonu nivních tůň*), Ing. L. Švábové (*Výsledky selekcí in vitro na odolnost vůči vybraným Fusarium spo. za pomoci filtrátu a kyseliny fusarové*), Mgr. A. Kočárkové (*Euglenophyta of protected landscape area Poodří*) a Mgr. D. Šafářové (*In vitro induced androgenesis in hemp*).

-red-

Přednášet bude prof. T. Uilka, DrSc.

Literárněvědná společnost a časopis *Aluze* zvou na přednášky prof. T. Uilky, DrSc. (FF UKF Nitra), které přednese 14. 11.: ve 14 hod. bude hovořit na téma *Dvě etapy postmoderny* (posluchárna č. 7, Křížovského 10), v 18.30 pak na téma *Československý (slovenský) strukturalismus a nitranská škola* (tamtéž).

-red-

Nabídka pracovních míst v menze UP

Správa kolejí a menz UP Olomouc přijme ihned do vysokoškolské menzy 17. listopadu do dvousměnného provozu samostatného kuchaře, samostatného kuchaře-specialistu. Podmínka: vyučení a praxe v oboru.

Informace na osobním oddělení SKM UP, tel. 5638014 (pí. Trundová).

-red-

Literární soutěž pro studenty UP

Rektorka UP vyhlašuje 8. ročník veřejné literární soutěže pro studenty UP. Informace o podmínkách a termínech soutěže naleznete na webových stránkách UP <http://www.upol.cz/aktuality>.

-red-

Pomoc afghánskému obyvatelstvu

Český Červený kříž vyhlásil sbírku na zmírnění utrpení afghánskému civilnímu obyvatelstvu. Název účtu je FOND HUMANITY ČČK; peněžní ústav: KB Praha 1; číslo účtu: 10030-7334-011/0100, VS 555.

Sbírka bude použita v součinnosti s Mezinárodním výborem ČK v Ženevě, který organizuje pomoc na místě.

Děkujeme za jakoukoli finanční částku.

Za ČČK RNDr. M. Juřík, Ph.D.

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Stručně

Varhanní koncert v podání Ing. B. Plánského byl uspořádán 1. 11. 2001 v chrámu sv. Mořice při příležitosti 105. výročí založení Fakultní nemocnice v Olomouci.

Do Olomouce byl na dny 8. – 10. 11. připraven 4. kongres českých a slovenských osteologů, na jehož pořádání se podílela III. interní klinika LF UP a FNO.

-red-

Latinská Amerika – film a společnost

Pod tímto názvem pořádají Multikulturní centrum Praha, Katedra romanistiky a Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP ve dnech 22. – 24. 11. přehlídku latinskoamerických filmů. Prostřednictvím projekcí a doprovodných přednášek tak zájemci dostanou příležitost seznámit se s vývojem latinskoamerické kultury od objevení Ameriky po současnost. Podle informací organizátorů bude na chystané přehlídce promítnuto celkem osm reprezentativních filmů, z nichž většina byla natočena v 80. a 90. letech. V zemích svého původu prošly běžnou distribucí, v České republice jsou však pro širší veřejnost prakticky nedostupné. Akce, která proběhne ve filmovém sále FF UP (Křížkovského 8) je proto otevřena široké veřejnosti.

Program projekcí:

22. 11. 2001

15. hod.: zahájení; *El siglo de las luces* (Kuba, 1992, r. H. Solas, španělsky s francouzskými titulky)

18.30 hod.: *La última cena* (Kuba, 1976, r. T. G. Alea, španělsky s anglickými titulky)

23. 11. 2001

11 hod.: *Santitos* (Mexiko, 1996, r. A. Springall, španělsky)

15 hod.: *Hombres armados* (USA, 1997, r. J. Sayles, španělsky s anglickými titulky)

18 hod.: *Cabeza de Vaca* (Mexiko, 1990, r. N. Echeverría, španělsky s angl. titulky)

24. 11. 2001

10 hod.: *Quilombo* (Brazílie, 1984, r. C. Diegues, portugalsky s anglickými titulky)

14 hod.: *The Burning season* (USA, 1994, r. J. Frankeheimer, anglicky bez titulků)

17 hod.: *La historia oficial* (Argentina, 1985, r. L. Puenzo, španělsky s angl. titulky)

-red-

Lyžařské pobyty

Akademik sport centrum pořádá lyžařské pobyty na horách. V přibližné ceně je zahrnuto ubytování, stravování a doprava.

– Pec pod Sněžkou 13. – 19. 1. 2002; cena: 2500 – 3000 Kč;

– Petřikov 20. – 25. 1. 2002, 27. 1. – 1. 2. 2002; cena pro oba termíny je 900 – 1100 Kč bez stravy nebo 1600 – 1800 Kč se stravou;

– Barborka 3. – 9. 2. 2002; cena: 2000 – 2300 Kč;

– Barborka 2. – 9. 3. 2002; 2300 – 2600 Kč;

– Barborka 23. – 28. 3. 2002; cena: 1700 – 2000 Kč;

Přihlášky a další informace získáte u PhDr. A. Orlové, tel. 5636455, e-mail: orlova@itknw.upol.cz.

-red-

Co asi nevíte

Centrum pro inovaci a transfer technologií UP je umístěno v samostatné budově v areálu PFF UP v Holici. Budova svítí do daleka žlutou barvou a kolem dokola má řadu dveří a bílých kovových vrat. Vejdete-li dovnitř a po točitém schodišti vystoupíte o pár metrů výš, uvítají vás dvě pracovnice Regionální kontaktní organizace. Ředitelkou Centra je Mgr. H. Štoselová. Doufáme, že od ní získáme informace o třech firmách, které jsou v budově etablovány, a o dvou pracovištích UP, která jsou ve stadiu budování. Zprávu přineseme v některém z příštích čísel Žurnálu.

-red-

O ČEM SE MLUVÍ

O rozdělování státní dotace, výsledcích kontroly NKU a úskalích medializované komunikace

Dosavadní vývoj diskuse a následných reakcí k otázkám financování veřejného vysokého školství naznačuje, že vysoké školy s největší pravděpodobností přece jen obdrží slíbené dvě miliardy. Některé současné ohlasy již teď upozorňují na skutečnost, že vzhledem k dlouhodobější perspektivě rozvoje vysokých škol jde jen o dílčí úspěch a že by měly následovat další kroky. Které to budou? Jak jsou na další případná jednání vysoké školy připraveny? K jakým změnám ve financování vysokých škol by mělo dojít? Na tyto a další aktuální otázky odpovídala rektorka UP prof. J. Mačáková.

V důsledku tlaku, který v posledních týdnech vyvinuly, se patrně vysoké školy dočkají splnění požadavku na zvýšení státní dotace o slíbené dvě miliardy korun. Není zrovna tato chvíle vhodnou příležitostí konkretizovat dlouhodobější výhrady vysokých škol k jejich financování ze strany státu?

To není jen příležitost – na některých krocích se už pracuje. Už před nějakou dobou např. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy souhlasilo s vypsáním projektu s názvem „Rozvoj veřejných vysokých škol – finanční podmínky a předpoklady“, který by měl jednak popsat současný stav u nás a zmapovat situaci v okolních zemích, jednak připravit návrh na nový způsob dělení státní dotace. Garantem tohoto projektu je rektor UK prof. I. Wilhelm a podílet by se na něm měli i zástupci dalších vysokých škol. Dále existuje materiál, který připravili pracovníci MŠMT – „Strategie rozvoje terciárního vzdělávání“, který jsme dostali k vyjádření. RVŠ připravila velmi dobrý materiál s názvem „Financování vysokých škol v České republice v kontextu zemí OECD“, ČR společně s RVŠ chystá studii „Perspektiva (budoucnost) veřejných vysokých škol v ČR“. Za další krok lze považovat i to, že jsme se při jednání s Výborem pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny 25. 10. 2001 dohodli, že by měly i nadále probíhat diskuse s poslanci, ale i s pracovníky ministerstva, o celé koncepci vysokých škol, a to jak o aktuálním stavu, tak i o změnách.

Jak budou tyto diskuse a jednání vypadat? Jsou známy nějaké konkrétní termíny setkání?

Ne, žádné pevné termíny nepadly. Hlavní jednání by měla nejdříve probíhat v rámci ČR a s pracovníky MŠMT. Bude-li z těchto jednání vyplývat, že by mělo dojít např. ke změně zákona, pak to bude téma pro poslance.

V jakém časovém horizontu by měl být projekt, o kterém jste mluvila, vypracován?

Asi nejpozději do konce příštího roku, přesněji do 12 měsíců od uvolnění finančních prostředků.

... to je tedy dosti dlouhodobá záležitost...

Ano, ono by totiž mělo jít mimo jiné i o změnu způsobu dělení státní dotace. Ale současně s tím pořad ještě trvá požadavek České konference rektorů, podepřený Radou vysokých škol, o potřebě navyšovat částku dotace na financování vysokých škol.

Širší veřejnost se v souvislosti se zvýšením zájmem médií o problematiku vysokých škol v poslední době na jedné straně dovidá, že politici označují vysoké školy jako černé díry, kde se ztrácejí vynakládané finance, na druhé straně slyší, že ani vysoké školy nepovažují současný systém financování za optimální – obě strany jsou jakoby v rozporu, přitom se ale zdá, že řeší v podstatě stejný problém...

Myslím, že ne, určitě ne. Pokud politici mluví o černých dírách, tak netuším, co mají na mysli. Veřejné vysoké školy jsou mimo jiné v souladu se zákonem zveřejňují zprávu o hospodaření, kterou projednává Správní rada a schvaluje Akademický senát a která je veřejně přístupná. To, o čem mluví rektori, se netýká vnitřního financování – změna by měla spíše postihnout rozdělení dotace jednotlivým vysokým školám, resp. na jednotlivé studijní programy. Domníváme se, že by se spíše mohla posunout pravidla pro rozdělování dotace.

Existuje mezi rektory jednotný názor na to, jakým směrem by se měla tato pravidla posunout?

Neexistuje, protože neexistuje materiál, ke kterému by se mohli vyjádřit – na tom se pracuje právě teď. Vím, že byla řeč např. o tom, že nyní jsou studijní programy rozděleny do šesti kategorií, resp. mají šest koeficientů náročnosti a podle toho jsou rozdělovány finance; mj. se zdá, že je to příliš hrubé dělení, že by těch skupin – koeficientů mohlo být více: to znamená, že by se difference mezi jednotlivými skupinami snížily. Ukazuje se také, že některé studijní programy už mohou být finančně náročnější, než odpovídá zařazení v té či oné skupině. Nejde tedy o nějaké dramatické změny, ale spíše o korekci. Pak je otázka – ale na to také není jednotný názor – zda nediferencovat procento možného nárůstu podle jednotlivých studijních programů v závislosti na poptávce.

Jednu dobu se diskutovalo o školném – vrátí se ČR např. i k tomuto tématu?

K otázce školného bylo svoláno mimořádné jednání České konference rektorů na úterý 6. 11., které se zabývalo materiálem poslance P. Matějů. Na pátek 8. 10. bylo připraveno jednání parlamentního podvýboru se zástupci ČR.

Můžete v souvislosti s některými aktuálními mediálními ohlasy na zprávy o hospodaření univerzit uvést, jaká je praxe s nakládáním výsledků kontroly NKU?

Pokud vím, postup je takový, že kontrolovaný subjekt dostane k dispozici celý protokol; shrnutí jeho výsledků potom následně vychází ve věstníku NKU, který je veřejně přístupný. Má je tedy k dispozici i ministerstvo, které by s námi uvedené závěry mělo projednat (alespoň my se domníváme, že by tomu tak mělo být).

Jak to konkrétně probíhalo letos v případě UP?

Kontrolní protokol NKU jsme převzali v polovině června a pracovníci MŠMT nás požádali o vyjádření v předposledním říjnovém týdnu, přičemž na formulování stanoviska k výsledkům kontroly jsme dostali lhůtu 24 hodin. Odpověděli jsme proto, že v tomto termínu nejsme schopni se vyjádřit a že kompletní vyjádření pošleme později. Učinili jsme tak ve středu 31. 10.

Závěrečný protokol NKU byl tedy už od června na UP k dispozici?

Ano.

Proč tedy chtělo ministerstvo vyjádření UP až teď? Nevím, jestli jej ministerstvo mělo dříve.

Je stanovena nějaká lhůta, dokdy je nutno na výsledky NKU ze strany kontrolovaného reagovat?

Ano, existuje lhůta šesti dnů, ve které lze podat písemně a zdůvodněně námitky, ale my jsme žádnou reakci neuplatňovali.

Proč?

Protože už v průběhu kontroly připravil kvestor UP několik vyjádření k jejím nejspornějším bodům. Tato vysvětlení jsme předávali přímo pracovníkům NKU; ti však na ně už v průběhu kontroly odmítli reagovat, proto už jsme další vyjádření neposkytovali.

Takže – kdyby se teď na vás ministerstvo neobrátilo, tak už by se k oné kontrolní zprávě nikdo nevracel? Zřejmě ne. NKU jako nejvyšší kontrolní úřad prostě konstatuje závěry a nemá žádnou pravomoc učinit cokoli dalšího. To by měl udělat ten, kdo poskytuje dotaci, nebo zřizovatel apod. Kromě toho je to také záležitost toho, kdo byl kontrolován.

Kromě výroků ministra Zemana prostřednictvím médií tedy MŠMT neadresovalo olomoucké univerzitě nějaké oficiální stanovisko k výsledkům kontroly NKU?

Oficiálně jsme žádné stanovisko MŠMT k výsledkům kontroly nedostali. Předpokládám, že bude teprve zpracováno na základě našeho vyjádření, které jsme MŠMT zaslali.

Do jakých hlavních bodů lze shrnout obsah vyjádření UP ke kontrolnímu protokolu NKU?

Nerada bych to nyní shrnovala. My žádáme všechna média o strpení, protože bychom se neradi k zprávě

Z VĚDECKÝCH PRACOVIŠŤ UP

Americká próza začíná mít pozitivní vyznění

V loňském roce vydalo olomoucké nakladatelství Votobia třídílnou publikaci *Bibliografie americké literatury v českých překladech*, která vznikla za přispění vlády USA a jejímž editorem je PhDr. Marcel Arbeit, Ph.D., z Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UP. Cílem bylo pořídit kompletní soupis českých překladů americké literatury od počátků (první zaznamenaný překlad pochází z roku 1798) až do konce roku 1997. Uvedeny jsou veškeré do češtiny přeložené knihy, a to jak beletrie, poezie a dramatu, tak non-fiction s výjimkou příruček, jako jsou návody, kuchařské knihy či překlady lékařských publikací. Kromě toho jsou zde uváděny překlady v časopisech, a to do úrovně měsíčníků včetně záznamů z exilových a samizdatových časopisů.

O knize a nejen o ní je následující rozhovor.

Jak dlouho kniha vznikala, bylo obtížné shromáždit potřebné údaje?

Pracovalo se na ní šest let. Shromážďování údajů bylo velice obtížné především proto, že jsme neměli žádného přímého předchůdce. V takovém rozsahu se o to nikdo před námi nepokoušel. Zjistili jsme, že z existujících pramenů, jako je Česká národní bibliografie, je možno vycházet jen velice omezeně; kromě neúplnosti jsme tam našli spoustu nepřesností.

Díla řadíme podle originálních anglických názvů, což byl největší problém. Čeští nakladatelé velmi často neuváděli názvy původních pramenů (z čeho se překládalo, jak se dílo původně jmenovalo), mnohdy zkomolili jména autorů. Naše kniha mimo jiné obsahuje přílohu, kde jsou identifikováni někteří autoři děl, které byly buď přisouzeny jiným autorům, nebo vyšly dokonce zcela bez udání autora. V tomto vidím významný přínos naší publikace, protože podle původních titulů překlady nikdo před námi neřadil. Vyžadovalo to mnoho práce v zahraničních knihovnách, především v USA a ve Velké Británii.

Jak velký tým se na vzniku Bibliografie podílel?

Počet se v průběhu práce měnil. První tři roky jsme na tom pracovali jen dva, postupně přicházeli další spolupracovníci. Ne každý ale vydržel do konce, neboť práce byla skutečně velmi náročná, především časově. Navíc to vyžadovalo samostatnou práci, práci kvalitní a pozornou. Stály tým tvořilo sedm lidí, ale nikdo kromě mne se na ní nepodílel celé období.

Spolupracovali jste se zahraničními odborníky?

Ano, především s knihovnicí z USA, např. s panem Georgem J. Kovtunem z Kongresové knihovny ve Washingtonu nebo s paní Devanou Pavlikovou z Britské knihovny v Londýně, kteří nám velice pomohli zpřístupněním pramenů.

vyjadřovali dřív, než si to vysvětlíme s pracovníky ministerstva. Na druhé straně jsme ale připraveni a už i dohodnutí, že bude informován Akademický senát UP, projevíli také zájem někteří členové Správní rady UP, takže se dá očekávat, že i tento orgán bude chtít naše vyjádření slyšet. Jediné možné shrnutí, které můžeme již teď poskytnout, je to, že nám NKU sice vytkl některé postupy, ale že se domníváme, že nedošlo k tomu, že bychom nakládali s prostředky státní dotace nehospodárně. Celý problém spočívá mimo jiné v tom, že ministr Zeman citoval z podkladů pro věstník, nikoli z kontrolního protokolu, a to v obou uvedených případech ještě velmi nepřesně. Tyto „citace“ navíc ještě doplnil dalšími výroky tak, že vzbuzovaly dojem, že jsme poškodili studenty. Také proto jsme bezprostředně poté, kdy ministr Zeman sdělil, že jsme za peníze určené dotaci na ubytování

Podíváme-li se na současnou americkou literaturu, lze v ní vysledovat nějaký trend?

Já se domnívám, že po období, kdy američtí autoři, ovlivnění kurzy tvůrčího psaní, nevěděli příliš o čem psát, se situace začíná zlepšovat. V současné době se objevili noví autoři a někteří již dříve publikující, ale širší veřejnosti neznámí tvůrci se vzepjali k velkým výkonům. Myslím si, že se začíná znovu psát próza s kladnými protagonisty. Velmi často vznikají díla, která se obracejí do blízké či vzdálené minulosti, jež mají hlavního hrdinu dítě či dospívajícího. Vrací se to někam k Huckleberrymu Finnovi Marka Twaina nebo ke Kdo chytá v žitě Jeroma D. Salingera a próza začíná mít převážně pozitivní vyznění.

Jak hojně se do češtiny překládá současná americká literatura? Je o ni mezi našimi čtenáři zájem?

Jako editor Bibliografie samozřejmě sleduji, co se překládá, také z toho důvodu, že počítám s dodatkem ke knize. U nás roste počet přeložených titulů, překládá se asi třicetkrát více knížek než před rokem 1989 a každý rok jejich počet vzrůstá. Ovšem kvalita není přímo úměrná kvantitě. Kromě toho český čtenář má své zavedené autory a nerad se dostává k novým tvůrcům. Když vyšli česky Richard Ford nebo Cormac McCarthy, což jsou dva z vynikajících prozaiků současnosti amerického Jihu, český čtenář o jejich díla nejevil příliš velký zájem. Zůstává také mnoho velmi kvalitních autorů, kteří dosud nebyli přeloženi vůbec např. známá a v Americe oblíbená autorka Elizabeth Spencerová.

Jak hodnotíte české překlady?

Tim, že se překládá více americké literatury než dřív, kvalita nemůže být taková, jaká bývala. Objem je obrovský a nakladatelé často s vydáním knihy spěchají. Také se na tom podílí fakt, že překlady jsou mizerně honorovány. Překlady beletrie se platí mnohem hůř než technický překlad, takže je problém získat dobré autory. Špička zůstala špičkou, máme vynikající překladaatele. Průměr sel dolů a občas se objevují překlady, které jsou opravdu mizerné, proto byla také zavedena Anticena. Ta je však někdy udělována spíše těm nevydařeným překladům, jež komise dostane do ruky, než těm skutečně nejhorším.

Jaký je váš oblíbený americký autor?

Zabývám se především literaturou amerického Jihu. Těžko bych jmenoval jednoho autora, je to spíše celá skupina autorů z této oblasti, například Lewis Nordan, Fred Chappell a z těch klasičtějších mám velice rád Flannery O'Connorovou.

Za rozhovor poděkovala

A. Novobilská

Vědecká tvorba

Přinášíme výňatky z textu přednášky s datací 3. 3. 1956 významné osobnosti z generace zakladatelů Univerzity Palackého prof. MUDr. Jana Kabelika, CSc., ke 110. výročí jeho narození – v přesvědčení, že osloví akademickou obec i dnes:

Moje přednáška má být připomenutím jednak pozapomenutých pravd, jednak univerzitní tradice: stále hledat nové, neustrnout. Nullius in verba magistri, a nebát se hledat pravdu všude a po všech stránkách: *lectorem unius libri timeo*.

„Vše, co není myšlenkou, je prostě nic, poněvadž můžeme myslet jen myšlenky a poněvadž všechna slova, jimiž disponujeme, abychom mluvili o věcech, vyjadřují jen myšlenky. Nemá tedy vůbec smyslu mluvit, že existuje něco mimo myšlenku“ (H. Poincaré). To ovšem nesmíme zaměnit s absurdním solipsismem.

Samozřejmě mohou být – a asi existují – entity mimo naši myšlenku, ale nemá smyslu o nich mluvit. Každou skutečnost i řeč je třeba chápat vždy se zřetelem k době. Rozumějme takto i poetické evangelisty Jana: „Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo od Boha a slovo to bylo Bůh. Všechny věci skrze něj učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest. V něm byl život a život byl světlo lidí. A to světlo v temnotách svítí, ale tmy ho neobsáhly.“

Jde tedy o promyšlené slovo tvůrčí. Vědecká práce není ještě vědecká tvorba. Vědecká práce potřebuje analytiku, logiku. Potřebuje jak dedukce, soudit z obecného na jednotlivé (to je pochod kratší a vhodný spíše pro pokročilejší odborníky), tak také indukce: z analyzovaných fakt, jednotlivostí soudit na obecné (pochod delší, vhodnější pro začátečníky, např. pro vyučování dětí). Ale vědecká tvorba potřebuje též intuice, tj. schopnosti jasnozřivě z dálek vidět cíl. Pozor na tuto definici, bývá intuice i jinak interpretována a jsou proti té interpretaci námitky. Intuice má důležité místo i v matematice. Bez ní není možno studentům proniknout do ducha studované vědy a naučit se jí milovat a jmenovitě by bez ní své vědy nemohli dobře užívat. Je však mnohem důležitější ještě tvořivým vědcům. Jsou duchové logičtí a analytičtí, druzí intuitivní a geometričtí. I mezi prvními jsou vynálezci, ale řídce. Intuice je nástrojem objevu, logika nástrojem důkazu (H. Poincaré). To je ten lív spár, vyhmátnout, zachytit podstatné, to je dar mistrů sáchu.

Ve vědecké tvorbě třeba předpokladů daleko větších, než k vědecké práci. Treba plně volnosti a neodvislosti. K tvorbě třeba volnosti a svobody tělesné, ale především duševní, volnosti od vlastních předsudků a předaných názorů. „Chraň svobodu své duše, v tom je všechno,“ říká Leonardo da Vinci.

Tvořivou vědu nelze pěstovat jako slepici na snašený vaječ. „Vědeckou práci lze už spíše určovat, k ní přimět, výkon vynutit. Ale tvorba – to je kvést a zrát a potřebuje svůj čas.“ (P. Mennicken) Je zde plná analogie s tvůrčí činností hudebního skladatele, nápadem básníka či jiného umělce.

Dále je třeba – jako ke každé vědecké práci – jasnosti základních pojmů: co zbytečných diskusí z té nejasnosti vzešlo. Slovo metafyzika znamená každému něco jiného: řeckým filozofům, Avicennovi, scholastikům, herbartovcům, nám za našich studií, okulitům a opět něco jiného ve filozofii marxistické.

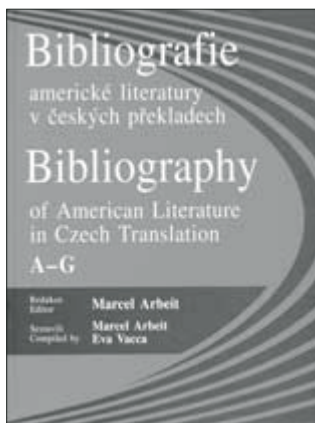
Je nutno být kritický k heslům, kulatým slovům (K. Haviček). Chceme-li a musíme-li opravdu myslet, chceme-li si být jasni, musíme o všem přemýšlet kriticky, usuzovat.

O životě a dile prof. J. Kabelika (1891–1979) napsal jeho vědecký žák MUDr. Václav Burian v knize Zakladatelé a pokračovatelé – památní osobnosti obnovené univerzity, str. 83, VUP Olomouc, 1996.

-mh-

Nejlepším dalekohledem i drobnohledem je vědění, znalost a chápání smyslu zákonitostí přírodních i společenských dějů. Není vždy tak snadné rozpoznat, co je dobré a co špatné.

S. Komenda

Bibliografie americké literatury v českých překladech. Vydání první. 602 str. Votobia 2000.

Připravila

V. Mazochová

ROZHOVOR

Hořící Drábek na Volksbühne //I/

(Dokončení)

V minulém čísle Žurnálu UP měli čtenáři příležitost přečíst si první část rozhovoru s olomouckým divadelníkem **Davidem Drábkem**, absolventem Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP a jedním ze zakladatelů olomouckého *Hořícího domu*, alternativní divadelní scény hodolanského divadla v Olomouci; dokončení přinášíme dnes:

Takže Hořící dům jako divadlo pro studenty? Nemusí se vůbec jednat o studenty, to není studentský klub. Většinou publika sice tvoří studenti a já bych chtěl spolupracovat s katedrou uměnovědy, zejména než se otevře konvikt. Ale samozřejmě se to netýká jenom studentů. Jak už jsem řekl, ti lidé mohou být odkudkoliv, ať už to jsou učni, nezaměstnaní nebo jim může být třeba devadesát. Tam jde o ten náboj.

Mluvil jste o hostování – co mohou tedy diváci do budoucna očekávat?

Co vyprávěl podtatranský zbojník

To kdybychom přesně věděli! Hra *Jędrzeje Wowra* Ó, jak sličná familie, předvedená 23. října v Hořícím domě, tj. v bývalém hodolanském divadle, v rámci letošního ročníku knižního festivalu Libri, byla totiž odehrána v polštině a ještě k tomu v jednom z jejich nářečí, jímž se mluví v podhůří na polské straně Tater. Diváci, kteří režisérovi a představiteli hlavní a jediné role Januszi Klimszovi rozuměli (těch nebylo málo), se podárené komedii od srdce zasmáli. Diváci, kteří nerozuměli (těch rovněž nebylo málo), se smáli také, aby nebylo poznat, že nerozumějí. Tím vznikla dostatečně vřelá divácká atmosféra, podpořená ještě slovy pořadatelů, že východ ze sálu je dokonale zabeđen, a ven se tudíž nedostane ani myš.

Ale proč prchat? Hra Ó, jak sličná familie byla monologem podtatranského zbojníka, který posluchačům během necelé hodiny takřkajíc v kostce převyprávěl jednak část evangelijní zvěsti, jednak neobyčejné příhody některých světců (svatých Veroniky, Františka, Hedviky aj.). Učinil tak slohem lidovým, jadrným a v neposlední řadě také s tvůrčím přístupem k příběhu, který by se např. autorovi vážně míněné biblické dějpravy mohl spíše nevyplatit. Vzory křesťanské ctnosti byly podány prizmatem rovného chlapa se sukovicí, s flintou, pistolí a pásem patron pod pupkem, chlapa od rány, který sice nemá školy, ale zato má zdravý rozum a také svůj pohled na věc, podepřený zkušeností z života v horách a lesích. Přistoupí-li k tomu malopolský dialekt s otevřenými („kvákavými“) samohláskami a Klimszou hezky vystižené řečnické manýry lidových vyprávěčů, není divu, že jsme se smáli od začátku až do konce. Smáli jsme se však evangeliu a legendám?

Kanonické texty a legendy se, ostatně jako všechno s puncem posvátnosti a nedotknutelnosti (např. fenomén smrti), k legraci přímo nabízely odedávna – počínaje Rabelaisovým Gargantuou a Pantagruelem a konče „pythonovským“ životem Briana. Někdy se parodovala forma, stylové postupy a sloh takových textů, jindy (to v době novější, ve středověku by to neprošlo) i „posvátné“ postavy a příběhy. „Parodickým jádrem“ inscenace Ó, jak sličná familie však nebyl, podle mého názoru, ani Ježíšův život, ani svatí.

Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Máte dotazy na některého z představitelů akademické obce UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podělit se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovídi na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat

redakce Žurnálu UP.

Plány jsou takové, o jakých jsme mluvili, nedají se v mnohém předpovědět. Do týmu vedle Darka Krále a Alžběty Vlachové přibylí noví lidé. Jsou jimi Eva Kadlecová, která je mou pravou rukou a má na starost filmové večery, Karel Páral, hudební dramaturg naší scény na bázi malých kapel. Těch by se v Hořícím domě mělo měsíčně předvést pět či šest, což mi připadá výborné. Výtvarná dramaturgie provedena ještě není, ale to mímím napravit během října. Dále se budou konat literární večery, rozjídějí se autorská čtení... Musím zaklepat, že náš tým je opravdu schopný.

Mluvil jste o nových inscenacích. Budou to nové inscenace Hořících žiraf nebo máte ještě i jiné plány?

Já bych to samozřejmě začlenil pod Hořící žirafy, ale s jinými režiséry. Rozhodl jsem se v této sezóně nic nerezitovat. Nicméně budu dělat supervizi a nabízet pomoc těm, které jsem si vytipoval, že by to mohli zkusit. V první řadě jsou jimi Zdeněk Janáček, David Marko, z Polska Jacek Papis. Také bych velmi rád

Látka evangelijní a legendární byla autorovi *Jędrzeji Wowrovi* pouhým pozadím pro humorně vykreslení samostatného a přirozeně religiozního venkovanství, prodchnutého navíc dosti silným patriotismem. Tyto zbojnickovy vlastnosti se zhmotnily v jeho sebevědomém řečnickém extempore, v němž prohlásil, že bitvu Posledního soudu vyhraje pod vedením svatě Hedviky polské podzemní vojsko, momentálně dřímající v Babi hoře. Takovou důvěru v oči národa naši Blaničtí rytíři rozhodně nemají.

Inscenace Ó, jak sličná familie byla dobrou příležitostí k tomu, abychom opět poznali něco ze současné polské dramatické tvorby. Janusz Klimsza, dlouholetý režisér a herec polské scény Těšínského divadla (nyní působí v ostravském Divadle Petra Bezruče), pro sblížení Čechů a Poláků (i co se podtatranských zbojníků týče) na poli dramatickém činí záslužnou práci.

O. Bláha, FF UP

PŘEDSTAVUJEME

Prof. Ing. Rudolf Zahradník, DrSc. – autor osmých přednášek z cyklu Výročních přednášek k počtě J. L. Fischera

Prof. R. Zahradník se narodil 20. října 1928 v Bratislavě. V roce 1952 ukončil studia na VŠChT v Praze, v roce 1956 získal hodnost CSc. a v roce 1968 obhájil hodnost DrSc. V letech 1993 až 2001 byl předsedou Akademie věd České republiky. Působil jako profesor fyzikální chemie na Univerzitě Karlově v Praze. Po léta vedl oddělení aplikované kvantové chemie a později teorie chemické reaktivity v Heyrovského ústavu fyzikální chemie a elektrochemie ČSAV. V červnu 1990 byl jmenován ředitelem tohoto ústavu a tuto funkci zastával až do doby zvolení předsedou Akademie věd ČR v únoru 1993.

Od roku 1965 do roku 1990 strávil několik údobí jako hostující profesor na dvanácti univerzitách v Evropě, USA a v Japonsku. Je čestným členem Švýcarské chemické společnosti a Chemické společnosti bývalé NDR. Byl členem Mezinárodní akademie kvantových věd (Menton), Světové asociace teoretických organických chemiků – WATOC (1986), Evropské akademie umění, věd a literatury (1992), Evropské akademie pro záležitosti životního prostředí (1994), Inženýrské akademie ČR (1995), Evropské akademie věd a umění (Salzburg, 1997). Byly mu uděleny čestné doktoráty univerzit v Drážďanech, Fribourgu, v Pardubicích, univerzity v Georgetownu (USA), Univerzity Karlovy a Clarksonovy univerzity (USA). Je zahraničním členem Chorvatské akademie věd a umění. Obdržel zlatou plaketu J. Heyrovského ČSAV za zásluhy v chemických vědách, medaili Slovenského vysokého učení technického, zlatou medaili Univerzity Karlovy, Votočkovu medaili, zlatou medaili SAV za

spolupracoval s Oxanou Meleškinovou-Smilkovou, což samozřejmě není žádný nováček, naopak je tedy jednou z největších divadelních osobností. Jednak uvažujeme o tom, že by dělala Tvář v ohni a každopádně bych ji chtěl také využít jako lektorku nějakých hereckých kurzů.

Čtenáři si mohli v programu Hořícího domu všimnout, že se bude hrát např. Jana z parku II. Mluvil jste o nových režisérech, v tomto případě je tomu jak?

Není to ani oprášovačka po těch letech, co se to nehrálo, ani to není úplně nová inscenace. Především tam všichni zestárlí a několik rolí, dost klíčových, bude převzato novými lidmi. Musíme sledovat vše, co se od té doby, kdy jsme Janu premiérovali, událo, nejenom oprášovacím pohledem, ale opravdu od podlahy. Uděláme si čtenou zkoušku jednak s těmi novými adepty, ale i s těmi, co to hrají léta. Režie se ujmu sám.

Dalším bodem v programu je bál...

Na konci každého měsíce by měl být vyhlášen bál v nějakém duchu. Každý měsíc by tam měla hrát jiná kapela. V případě velkého souznění by tam však mohly hrát poměrně pravidelně. Kdo bude mít zájem, lehece získá kontakt na Karla Párala, hudebního dramaturga, jak už jsem řekl. Ten si je přijde poslechnout nebo mu můžou poslat demo nahrávku. On je pak velice rychle vyrozumí, jestli a kdy budou hrát.

Co listky na jednotlivá představení? Kde budou k sehnání? Budete nabízet nějaké slevy?

Podívejte se, ceny nejsou samozřejmě tak vysoké, jak by měly být. Musí se hlavně pokrýt náklady. Většina věcí není nijak vydělečných, nesmí být ale ovšem prodělečných. Nic takového jako studentské vstupné tedy není, protože cena sama o sobě je už studentská – pohybuje se od 40 do 70 korun, divadelní hosté budou o něco dražší. Listky je možné kupovat v předprodeji u pokladny Moravského divadla a hodinu před začátkem představení přímo v pokladně Hořícího domu.

Děkuji za rozhovor a přeji hodně úspěchů.

I. Mítková

chemii a další ocenění doma i v zahraničí. V roce 1998 mu bylo propůjčeno státní vyznamenání Za zásluhy.

Dr. R. Zahradník je autorem a spoluautorem asi 350 odborných publikací, řady skript a devíti knih. Jen během let 1990–1996 byly jeho práce v literatuře citovány 790krát. Jeho odborné práce se týkají aplikované kvantové chemie, teorie chemické reaktivity a van der Waalsových interakcí v chemii a biologii.

-red-

STUDENTSKÁ RUBRIKA

Ukrajina – země kontrastů

Koncem září jsme v rámci poznávací praxe za podpory Filozofické fakulty UP a Velvyslanectví Ukrajiny v ČR navštívili Ukrajinu, zemi, jejíž jazyk a realie jsme již rok studovali.

První část cesty byla realizována autobusem a trvala 12 hodin. Bohužel nebylo možno obdivovat krásy Polska, přes které jsme projížděli, ani Ukrajiny, neboť jsme cestovali přes noc.

Po příjezdu do Lvova jsme byli pohostěni v rodině naší spolužačky Saši, která ze Lvova pochází. Ochutnali jsme mnoho typických národních jídel, ale ze všeho nejvíce nám zachutnaly tzv. varenyky. Okamžitě jsme tak byli vrženi do reálného tempa živého ukrajinského jazyka, na které jsme si, musíme přiznat, záhy zvykli.

Ve Lvově jsme si zběžně prohlédli honosnou Frankovu univerzitu a k ní přilehlý park, radnici vyzdobenou k výročí 745 let od založení Lvova, Divadlo opery a divadlo pojmenované podle herečky Zaňkovécké. Zaujal nás kostel svatého Ondřeje, kontrastně se odlišující od našich kostelů katolického typu, a tzv. Plošča rynek – obrovské tradiční tržiště, kde bylo možné zakoupit bábušky, originální kroje, „ručníky“ nebo obrazy. Potom jsme navštívili Arzenál, tedy zbytky opevnění a zbrojnice, kde se zrovna konala výstava historických zbraní. Vyfotografovali jsme se u památníku Mickiewicze, Ševčenka i Fedorova. U posledního z nich právě probíhal bazar knih, na kterém se nám podařilo získat vytožený dvoudílný Česko-ukrajinský slovník.

Večer nám tedy odjížděl vlak do Kyjeva. Onen v titulu zmiňovaný kontrast jsme spatřovali v tom, že v tak nádherné zemi s nepřehledným přírodním bohatstvím, kde se na obrovských lukách pasou koně, se nás ve vlaku pokoušel někdo okrást.

Příjezdem do Kyjeva jako bychom pronikli do nového světa, neboť naše Olomouc je ve srovnání s ním jen nicotnou tečkou na mapě. Již na nádraží nás přivítala lektorka z Ševčenkovy univerzity, pani Halyna Najenko, spolu se dvěma studentkami, které nám po dobu pobytu dělaly průvodkyně. S nimi jsme poté dojeli až k naší ubytovně a po dlouhém vyřizování formalit se ubytovali. Jakmile jsme se vzpamatovali z cesty, šli jsme vychutnávat krásy města.

Jdeme do Evropy

bude muset uhradit odpovídající finanční částkou, univerzita se očividně řídí radami ministra Zemana a snaží se zvýšit příjmy z vlastní činnosti, organizátorka se proto i z finančních důvodů snaží dodržet smluvený časový harmonogram, na diskusi tak není čas a neustále se odkládá na závěr, poslední příspěvek je však přednášen až do 18.15 (závěr konference byl stanoven na 18.00), spěšně se tedy pronášejí závěrečná slova, o možných směrech dalšího bádání, jež z konference vylplynuly, rozputává se malá slovní roztržka mezi M. Řezníkem, L. Höbeltem a Ch.Thienenem o metodice bádání, jediný moment, kdy se střetly názory různých historických škol. Konference končí v 19.00 mnohokrát zdůrazněným přáním, aby byl kladen důraz na získávání studentů pro bádání v oboru a s uspokojením nad navázáním nových kontaktů mezi jednotlivými účastníky.

Nakolik bylo přínosné uspořádat takovou konferenci, nemohu ze svého omezeného rozhledu posoudit, potvrdila to však touha účastníků diskutovat o příspěvcích, která nemohla být nikdy dostatečně naplněna z důvodů nedostatku času.

Sjely se zde špičky v oboru svého bádání, tj. zabývající se (nejen) šlechtou v 19. století v habsburské monarchii, a tím myslím opravdu špičky, které dodaly konferenci skutečně mezinárodní ráz. Nevím, jak si tedy vysvětlit neúčast studentstva, k němuž byla směřována závěrečná slova; historie je přece na FF UP jedním z „velkých“ oborů. Problém bude zřejmě v mezinárodnosti, či chcete-li v odnárodnění, či europeizaci oné konference, neboť jakožto konfe-

Prvním kulturním zážitkem byla Ševčenkova univerzita, rozdělená do několika „korpusů“, z nichž každý měl svou specifickou barvu. A tak zelený korpus byl přilehlý parčík se sochou Tarase Ševčenka, kam údajně směřují kroky studentů, kteří zrovna netouží po té či oné přednášce. Ve žlutém korpusu je umístěna i Katedra slavistiky a také malá laboratoř fonetiky, kde jsme vyslechli zajímavou přednášku. Potom jsme plni zvědavosti směřovali své kroky ke Chřeščatyku, největšímu kyjevskému bulváru. Ten nás ohromil svou rozlehlostí a lidnatostí. Došli jsme až k Náměstí nezávislosti, kde jsme obdivovali řadu rozličných fontán. Pak se ale setmělo a my museli nechat vše ostatní na příští dny.

Druhého dne jsme hojně využívali metra, neboť naše cíle byly poněkud vzdáleny. Za zmínku ovšem stojí i jednotlivé stanice metra, ať už starší, či nové, neustále překvapující rozmanitostí motivů a stylů. Na to, abychom spatřili Dněpr, jsme metro ani nemuseli opouštět. Mezi další obdivované cíle patřila „Zoloti vorota“, opera, muzeum T. Ševčenka a především Andrijiivský ulice – tržiště s tradičními předměty po celé délce ulice, blízko kterého se nacházel i dům spisovatele Bulgakova.

Na třetí den připadla návštěva Sofijského sboru z 11. stol. a kláštera, tedy spíše už jen půdorys, neboť klášter, který tu stál snad tisíc let, byl za války zničen. Jako připomínka moderní doby se nedaleko této památky, sahající hluboko do historie, nachází osmipátrový dům současného ukrajinského prezidenta – Leonida Kučmy.

Poslední, a také nejmonumentálnější památkou byla Kyjevopečerská lavra. Její kopule nás oslnily natolik, že zastínily i nepříjemné situace způsobené zatrpklým ruským mluvčím personálem, který se vyskytoval téměř ve všech institucích odvětví služeb.

Návrat proběhl po stejné trase, to znamená přes Lvov, kde nám ještě zbyl čas nakoupit suvenýry a dárky. Potom jsme již nasedli do autobusu, který nás unášel zpět do České republiky.

Závěrem bychom chtěli upozornit na to, že po úplné zvládnutí tajů ukrajinského jazyka jedna návštěva nestačí. Proto bychom rádi tuto cestu zopakovali, ale tentokrát na delší čas.

O. Březovská, V. Himerová, B. Štimelová, M. Starý, studenti ukrajinistiky na FF UP

Dokončení ze str. 3

renční jazyk byl zvolen jazyk německý – tedy jazyk, jež musí ti, co se zabývají českou historií, bezpodmínečně znát. Možná však jazyková bariéra není problém, vždyť přece téměř každý student by se nejrady rozjel ihned studovat do zahraničí, možná problém tkví v době pořádání konference (byla totiž pořádána v pátek a sobotu, a to my přece žádné přednášky, z nichž bychom se ulili, nemáme, takže když reprezentanti těch univerzit, na které bychom chtěli, přijedou k nám, proč by nás zajímali?).

A tak se konference obešla, až na pár světových výjimek, bez studentského osazenstva, konečně organizátorka celé akce, R. Slabáková, s tím očividně počítala, neboť do útulného konferenčního salonu by se věru mnoho studentů ani nevešlo. Závěrečná slova o nutnosti přitáhnout nových studentů tak jsou nadmíru aktuální.

Stejně jako i slova M. Lenderové, totiž pokud se již pořadatelka neobjeví na dalším sympóziu, bude všem českým účastníkům jasné, že jí po moravských borech prohání smečka exekutorů vymáhající finanční náklady na konferenci, kterou organizátorka pojala v evropském duchu (asi by nebylo vhodné posadit účastníky do pochráněných lavic na Katedře historie a k obědu jim předložit minutku z naší menzy), snad mezi nimi bude i vlk nesoucí na své hruď erb (teď mě napadá, bylo zrušeno to šlechtictví, nebo ne?) s písmeny UP. Já si dovoluji připojit přání, aby do té doby rod Salm-Reifferscheidt zrestituoval jeskyně na Blanensku a poskytl jí tam úkryt.

V. Hanulík, student Katedry historie FF UP

Jak žurnalista přichází o iluze

Dokončení ze str. 2

Dalo by se říci, že vyznění celé besedy bylo pro studenty žurnalistiky dosti demotivující. Rekne-li někdo, že se cítí být dezinformován, nepřekvapí nás to. Ale řekne-li to člověk činný v médiích, který vidí i to, co my přehlédneme, který zná postupy a figle konkrétních médií, který přece musí znát širší souvislosti, pak by nám měl přejet mráz po zádech. „Pět hodin denně čtu zpravodajství periodik českých, francouzských a anglických. A přesto se stále cítím být médií manipulována. Když jsem třeba týden na chatě a mám přístup jen k České televizi a Českému rozhlasu, vim, že nic nevím – nemám přehled, nemám souvislosti.“ Jistě si většina lidí uvědomuje, že se nikdy nemůže dozvědět úplnou pravdu. Ale že s námi česká média zametají až tak surovým způsobem, jak to dokazovala slova P. Jazairiové...

Naskytá se pak mnoho otázek. A pochopitelně málo odpovědí. Jak prolomit bludný kruh našich médií, která nemají peníze na dostatečně kvalitní zpravodajství, a přitom zabránit komerci a neustálému ataku reklam? Jak přimět posluchače, diváky a čtenáře, aby si vybírali z toho nepřehledného množství informací jen ty – kvalitní, pravdivé, objektivní, respektive jak je dnes vůbec rozpoznat? Mimo chodem by asi málokdo tužil, že ani mobilní telefon nebyl donedávna pro redaktory samozřejmostí. P. Jazairiová odvykla většinu svých reportáží z Izraele z telefonních budek (v palestinských městech budky neexistují), protože mobilní spojení nedostala k dispozici. Málokdo také ví, jak je nutné svádět boj pro obyčejné – objektivní – zprávy v každodenním vysílání i uvnitř redakce, protože samo uspořádání zpráv rovněž rozhoduje o objektivitě. Ale vysílací čas je drahý, a tak na podání sdělení v širších souvislostech není čas. Dostaneme zprávu kusou, vyřezanou z kontextu – a tedy zmanipulovanou, protože neúplnou.

Bylo by možné v tom výčtu výtek pokračovat, ale vlastně není proč. Vždyť málokdo z příjemců těchto sdělení si manipulaci uvědomuje. A i kdyby náhodou ano, pak je přece pohodlnější mlčet a počkat si, až se něco stane a někdo to za nás změní. A tak se zatím necháváme krmit falši, vychovávat k povrchnosti a prchlivosti, nebo alespoň ke zdánlivě neškodné pasivitě. A co se budoucích žurnalistů týče, potřebovali by asi častěji protřít zrak realitou. Jinak se ze světa krásných, profesních iluzí vrhnou do praxe, které nebudou umět čelit, a tak splynou s davem těch průměrných novinářů, kteří už pracují jenom pro chleba a na ideály už dávno zapomněli.

D. Javornická, Katedra žurnalistiky FF UP

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

„(...) Velice se přimlouvám za to, aby existovaly instituce, které – symbolicky řečeno – budou mít pod jednou střechou matematika, chemika, fyzika, biologa, ale také psychologa, sociologa a filozofa, protože jen v této symbióze je naděje, že se těžiště zájmu lidstva začne přesouvat od sebevražedné touhy po konzumu do duchovní sféry... Bez trojkombinace zdravého rozumu, srdce a duše se lidstvo zřejmě neobejde. (...)“
(Z knihy *Myšlení jako vášeň – rozhovor L. Jaklové s prof. R. Zahradníkem. Academia, Praha 1998*)

„(...) Jestli dnes většina evropských národů vymírá, nechápe oběť, nevadí si rodiny, místo dětí chová psy, z lásky dělá jen sex, hodnoty řadí jenom podle příjemnosti a za informace se považují klepy (...), pak nám to připomíná končící kultury starých Řeků či Římanů. Prostor se otevře jiným národům a jiným kulturám. Nemluvil bych o střetu kultur, ale o ústupu vymírající kultury. Takový jev může být také provázen velkým společenským napětím. (...)“
(Mons. J. Graubner, arcibiskup olomoucký a metro-polita moravský pro týdeník *Olomoucké listy*, č. 1, ročník 1., 1. 11. 2001)

-red-

VYDAVATELSTVÍ UP

Říjnová produkce

Cyriometodějská teologická fakulta

Studia Theologica 4. Teologický časopis CMTF UP a Teologické fakulty Jihočeské univerzity ve spolupráci s Teologickou fakultou Trnavské univerzity. 108 s.

Filozofická fakulta

Bartoš, J., Trapl, M.: *Československo 1918–1938*. 3. vyd., 158 s.

Fiala, J.: *Dobové české slovesné reflexe slezských válek*. 1. vyd., 156 s.

Fiala, J.: *České písně ze slezských válek*. 1. vyd., 334 s.

Pospíchal, M. (editor): *AUPO. Historica*. 266 s.

Lékařská fakulta

Hejtmánek, M.: *Úvod do světelné mikroskopie*. 5. vyd., 68 s.

Pedagogická fakulta

Klement, M.: *Základy práce s PC*. 1. vyd., 216 s.

Musilová, M., Musil, J.: *Asistentická praxe*. Cvičebnice a metodické vademekum. 1. vyd., 48 s.

Kusák, P., Dařílek, P.: *Pedagogická psychologie – A*. 2. vyd., 236 s.

Přírodovědecká fakulta

Kašpárek, F. a kol.: *Anorganická chemie*. 2. vyd., 396 s.

Voženilek, V.: *Aplikovaná kartografie I*. 2. vyd., 188 s.

Rektorát UP

7. výroční přednáška k počtě J. L. Fischera. 30 s.

Středisko distančního vzdělávání

Bartošek, J.: *Zpravodajství a publicistika*. 2. přeprac. vyd., 56 s.

Typovská, L.: *Sociální politika*. 1. vyd., 78 s.

Kliment, P.: *Psychologie osobnosti*. 1. vyd., 78 s.

Šiler, V.: *Orientální filozofie*. 1. vyd., 44 s.

Daňová, D.: *Public relations*. 60 s.

Vydavatelství UP

Šimčíková-Čížková, J.: *Poznávání duševního života člověka*. 112 s. (dotisk)

Nelešová, A.: *Didaktika I*. 50 s. (dotisk)

-kop-

Upozornění redakce

Redakce Žurnálu UP připomíná, že **uzávěrka každého čísla je vždy v úterý nejpozději do 12 hod.**

Děkujeme za pochopení.

-red-

... A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

13. LISTOPAD

Katedra sociologie a andragogiky FF UP, učebna č. 3, 11.30 hod.: Česko-německé vztahy v minulosti a současnosti. Pořádá Katedra sociologie a andragogiky FF UP.

Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PFF UP, posluchárna č. 202, Olomouc-Hejčín, 13.30 hod.: Semináře z diferenciálních rovnic. Některé okrajové úlohy pro skalární funkcionální diferenciální rovnice. Pořádá Katedra MA a AM PFF UP.

U-klub, 19 hod.: Kamelot – křest nového CD. Pořádá U-klub.

14. LISTOPAD

Aula PF UP, 20 hod.: Chinaski. Pořádá U-klub.

VZPOMÍNKY

Vzpomínka na profesora Stanislava Urbańczyka

Polská akademie věd s hlubokým zármutkem informovala naši akademickou obec o tom, že dne 23. 10. letošního roku zemřel ve věku 92 let prof. dr. hab. Stanislav Urbańczyk, významný představitel polské a evropské slavistiky, emeritní profesor Jagellonské univerzity v Krakově.

Profesor Urbańczyk se narodil 20. 7. 1909 v polské obci Kwaczałe. Vystudoval polonistiku a slavistiku na Jagellonské univerzitě v Krakově, v roce 1945 se habilitoval a stal se profesorem Univerzity Mikuláše Kopernika v Toruni. Později, v roce 1948, působil rovněž jako mimořádný profesor na Univerzitě Adama Mickiewicze v Poznani a jako řádný profesor slovanské filologie na Jagellonské univerzitě v Krakově. Od roku 1953 byl zaměstnán v Polské akademii věd jako vedoucí pracoviště a současně šéfredaktor *Staropolského slovníku*. Kromě jiného byl čestným členem mnoha vědeckých organizací, např. Jazykovědného komitétu Polské akademie věd a Sdružení přátel polského jazyka. Svůj vědecký výzkum zaměřil na oblasti dějin polského jazyka, dialektologie, onomastiky (tj. nauky o vlastních jménech) a současného polského jazyka.

Velkým přínosem prof. Urbańczyka pro evropskou slavistiku a zároveň jeho pojetím s českou národní

kulturou bylo vydání *Bible královny Žofie a staročeských překladů Pisma svatého* (1946). Důkladným bádáním staropolských a staročeských textů objevil profesor Urbańczyk most, který v 15. století spojil kulturní Polsko s kulturními Čechami. Česko-polským vztahům se tento významný vědec zasvětil jak na poli vědy, tak i osobními kontakty po celý svůj další život. Byl mimo jiné člověkem, který pomáhal budovat bohemistiku v Polsku a usilovně podporoval polonistiku v českých zemích, zejména na Filozofické fakultě UP v Olomouci.

Za svoji celoživotní činnost na poli vědy byl profesor Urbańczyk plným právem vyznamenán prezidiem Československé akademie věd zlatou medailí Josefa Dobrovského, a to za pěstování slavistiky a rozvíjení slovanské vzájemnosti. V roce 1991 byl profesoru Urbańczykovi na návrh vědecké rady Filozofické fakulty UP udělen tímto vysokým učením titul „doctor scientiarum philologiarum honoris causa“. V očích celého slavistického světa byl prof. Urbańczyk zosobněním přátelství mezi Čechy a Poláky, „propagátorem polské vědy v Čechách a ambasadorem české kultury a vědy v Polsku“. Tím také v našich vzpomínkách navždy zůstane.

-id-

Fejeton

Spojitě nádoby spravedlnosti

Soudobá právní praxe (to, čemu se říká právní teorie, mi nepřipadá zajímavé) zjevně zvyhodňuje pachatele vůči postiženému. Běžně se o tom mluví v debatách laické veřejnosti a dalo by se to jistě souhrnně statisticky vyjádřit úplně objektivně porovnáním ohromné hromady napáchaných škod s úboze skromnou hromádkou odčiněných křivd. Křivd, jejichž odčinění bylo vynuceno právními rozhodnutími.

Jsem statistik – a teorie rozhodování s mým řemeslem úzce souvisí. Tato teorie zná pojem spravedlivá hra. Hra je spravedlivá, jestliže jsou matematické naděje výher zúčastněných stran vyrovnané. Právní rozhodování, soudní řízení jsou velmi výrazným modelem her, ve kterých v roli výhry a prohry vystupuje spravedlnost; protože i spravedlnost se dá kvantifikovat. Třeba v penězích, jimiž se odčinuje způsobená škoda, případně újma na cti a dobrém jménu. Dokonce i politické si občas svou čest odhadují v milionových částkách, ačkoli občan myslí spíše na desetihaléře.

Každé rozhodování v záležitostech našeho lidského světa je vystaveno riziku omylu. A to i v případě, kdy se vědomě nepodvádí. Je to důsledkem skuteč-

nosti, že prakticky nikdy není pro toho, kdo rozhoduje o vině a trestu, k dispozici úplná, postačující a vyčerpávající informace. V rozhodování prakticky vždy zbývá prostor vyplněný neurčitostí, větší či menší, který musí být překlenut spekulací, úvahou o analogických precedencích, zkušeností. Anebo politickou či osobní zaujatostí a předpojatostí. Tohle demonstrovaly česká justice a české právo v nedávné minulosti více než přesvědčivě. Tisíce nevinně odsouzených, stejně jako nedohledně dlouhý úhrn let vězení a stovky metrů spotřebovaných konopných provazů z taláru české justice nikdo nesejme, stejně jako krev nevinných z rukou čelných představitelů české spravedlnosti žádná voda nesmyje. Dnes je jisté vliv partajní předpojatosti v soudním rozhodování menší než byl kdysi. Osobní zaujatost však je faktor působící za každého režimu. Tak často zneužívaná formulace nade vši myslitelnou pochybnost je pouhá ozdobná fráze bez reálné změřitelného obsahu.

Z teorie rozhodování vyplývá, že snaha snížit rizika poškození jedné strany hry o spravedlnost zákonitě a nevyhnutelně způsobuje, že se zvyšuje riziko poškození druhé strany této hry. Statistické testování, usilující verifikovat či falzifikovat posuzovanou hypotézu, uvažuje o chybě prvního a chybě druhého druhu. A o rizicích, to jest pravděpodobnostech jejich výskytu. Víme, což znamená, že jsme schopní to spočítat, že při daném množství empirické informace (naměřených dat nebo snesených důkazů a indicií) je možno snižovat riziko chyby jednoho druhu jenom na úkor zvyšování rizika chyby druhého druhu. To znamená, že zvyšování ohledů na práva obviněného znamená automaticky snižování ohledů na práva postiženého. Rizika omylu při rozhodování jsou spojitě nádoby. Fyzikální analogie tady funguje v situaci rozhodování ve hře o spravedlnost naprosto perfektně. Je to dobrá metafora.

Uvědomuji si, že rozhodování ve hře o spravedlnost není o nic snadnější než je rozhodování ve hře o poznání, které provozujeme třeba u nás na lékařské fakultě. Je mnoho společného v logice postupů, kterých při svém uvažování používáme. Možná i tohle by mohlo být zdůrazněno jako argument při našich úvahách o smyslu existence univerzity v dnešním specializovaném světě.

Prof. S. Komenda